SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:412

av Olle Olson (M)

Betyg från årskurs 4

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i samband med införandet av det nya betygssystemet överväga att göra betyg obligatoriska från årskurs 4 i samtliga grundskolor och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Tydlig information om elevernas kunskaper är en förutsättning för att skolan ska kunna sätta in rätt insatser i tid. Betyg ger elever, vårdnadshavare och skolan en gemensam bild av hur eleverna ligger till i förhållande till kunskapsmålen. Ju tidigare kunskapsluckor upptäcks, desto större är möjligheterna att åtgärda dem. Det var också ett av huvudskälen till att betyg infördes i årskurs 6 år 2012: att elever i behov av stöd skulle upptäckas tidigare och att informationen till vårdnadshavarna skulle bli tydligare (prop. 2009/10:219).

Tydlig information är särskilt viktig för elever vars föräldrar har begränsade möjligheter att själva bedöma barnens kunskapsutveckling. Forskning om avskaffandet av betyg på låg- och mellanstadiet under 1970-talet har visat att förändringen missgynnade vissa elever med lågutbildade föräldrar, särskilt dem med svagare skolresultat (Sjögren 2010). Betyg kan därför fylla en viktig funktion genom att ge elever och vårdnadshavare en tydlig och jämförbar bild av kunskapsutvecklingen, utan att de behöver vara insatta i skolans styrdokument.

Sedan läsåret 2021/22 får rektorer besluta om att betyg ska sättas från årskurs 4, men möjligheten har utnyttjats i mycket begränsad omfattning. Det innebär att elever i de allra flesta skolor får sina första betyg först i årskurs 6. Moderaterna framförde redan när den nuvarande ordningen infördes, i likhet med bland andra Skolverket, Skolinspektionen och Sveriges Kommuner och Regioner, invändningar mot att beslutet om tidigare betyg skulle överlåtas till varje rektor. När frågan avgörs på skolnivå riskerar betygssättningen dessutom att bli en faktor i skolvalet. Elever i samma kommun kan därmed få betyg vid olika tidpunkter beroende på vilken skola de går i. Det är svårt att förena med ambitionen om en likvärdig skola.

Sverige skiljer sig också från Finland, där elever som huvudregel får betyg med siffervitsord från årskurs 4. Även i flera andra europeiska länder ges betyg tidigare än i Sverige.

Samtidigt finns invändningar mot tidiga betyg som måste tas på allvar. Forskning visar att betyg kan påverka lågpresterande elevers motivation och självbild negativt. Skolverkets utvärdering av betyg från årskurs 6 gav inte heller någon entydig bild av effekterna. Många elever uppgav att de ansträngde sig mer, men det var oklart i vilken utsträckning betygen bidrog till att fler elever fick det stöd de behövde (Skolverket 2017). Samtidigt har forskning visat att tidiga betyg kan ha positiva långsiktiga effekter för elever med svagare skolresultat från hem med låg utbildningsnivå (Sjögren 2010). Forskningsläget ger därmed ingen entydig bild av betygens effekter.

Riksdagen har nu beslutat om ett nytt och mer likvärdigt betygssystem som ska börja tillämpas 2028 (prop. 2025/26:197). Den nya betygsskalan med tio steg saknar en skarp gräns för godkänt och underkänt, vilket innebär att även elever med begränsade kunskaper får ett betyg som beskriver deras kunskapsnivå. Det kan minska en av de nackdelar som har lyfts fram med tidiga betyg. Samtidigt genomförs omfattande reformer av skolans läroplaner och stödsystem. Nya läroplaner ska ge en tydligare progression i undervisningen, medan standardiserade tester och tidigare stödinsatser ska bidra till att elever som riskerar att halka efter upptäcks i tid. Betyg från årskurs 4 skulle kunna bli ytterligare en del av detta arbete genom att ge elever och vårdnadshavare återkommande och tydlig information om kunskapsutvecklingen.

Erfarenheterna från försöksverksamheten med betyg från årskurs 4 visar samtidigt att lärarna behöver stöd i arbetet med bedömning och betygssättning i de lägre årskurserna. Nästan hälften av lärarna i försöksskolorna upplevde svårigheter med att bedöma elevernas prestationer i årskurs 4 och 5 (Skolverket 2021). Ett införande av

obligatoriska betyg från årskurs 4 bör därför samordnas med införandet av det nya betygssystemet och det bedömningsstöd som tas fram för den nya betygsskalan.

Betyg från årskurs 4 i alla grundskolor skulle ge elever och vårdnadshavare en mer enhetlig information om kunskapsutvecklingen, oavsett vilken skola eleven går i. Det ligger i linje med den moderatledda regeringens arbete för en kunskapsskola med höga förväntningar, tydlig kunskapsuppföljning och tidiga stödinsatser. Regeringen bör därför överväga att införa obligatoriska betyg från årskurs 4 i samband med genomförandet av det nya betygssystemet.

Olle Olson (M)